

DEPREMİN 22. YIL DÖNÜMÜNDE; ÜLKEMİZ DOĞA KAYNAKLI AFETLERE KARŞI SAVUNMASIZ DURUMDADIR

17 Ağustos depreminde görevde olan 57. Hükümetten sonra göreve gelen 9 Hükümet de aynı şeyi yaparak deprem/afet gerçeğini unuttu, unutturdu. İktidarların “İmar Barışı”, “Fay Zonları, Dere Yatakları ile Heyelanlı Alanları Yapılaşmaya Açan Uygulamaları” gibi deprem/afet güvenliğini hiçe sayan uygulamaları ile afet bilincinin son kırıntıları da toplumsal bellekten silinmiş oldu.

Bugün 17 Ağustos 1999 Marmara Depreminin 22 inci yıl dönümü; Kastamonu, Sinop, Bartın başta olmak üzere tüm Batı Karadeniz’de 10-11 Ağustos tarihleri arasında etkili olan yağış sonucunda meydana gelen sel baskını ve heyelan afeti nedeniyle bugün itibariyle 77 yurttaşımızın yaşamını yitirdiği, yüzlerce vatandaşımızın yaralandığı, binlerce yurttaşımızın evini, iş yerini kaybettiği, rakamları tam olarak açıklanmasa da çok sayıda vatandaşımızın kayıp olduğunun açıklandığı ve arama kurtarma çalışmalarının devam ettiği acı bir tablo ile karşı karşıya kaldığımız günlere denk geldi.

Ülkemiz, Ocak 2020 ile 17 Ağustos 2021 tarihleri ara-

sında geçen yaklaşık bir buçuk yıllık zaman dilimi içinde; Elazığ-Sivrice, Bingöl-Karlıova, Van Başkale, Manisa-Akhisar, İzmir-Seferihisar depremleri, Van-Bahçesaray çığ düşmesi, Adana, Antalya, İstanbul, Giresun, Van, Bursa, Rize, Artvin, Samsun, Sinop, Kastamonu, Bartın' da meydana gelen sel baskınları, Antalya, Muğla, Burdur, Aydın, Osmaniye, Maraş gibi birçok yerleşim biriminde meydana gelen yangınlar, Orta, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde görülen kuraklık, Marmara'da yaşanan müsilaj sorunu gibi çok farklı afet türleri ile karşı karşıya kalmıştır. Meydana gelen bu doğa kaynaklı afetler nedeniyle 400'den fazla yurttaşımız yaşamını yitirmiş, binlerce vatandaşımız yaralanmış, 100.000'den fazla konut, işyeri gibi bina ve bina türü yapı başta olmak üzere çok sayıda sanat yapısı, nehir tipi HES ve altyapı tesisi zarar görmüş veya yıkılmıştır. Yaşanan bu afetlerden dolayı ülkemiz son bir buçuk yıllık sürede 50 milyar liranın üzerinde ekonomik kayıpla da karşı karşıya kalmıştır.

İktidarlar tarafından yıllardır ülkemizde uygulana gelen yanlış politikalar deprem, yangın, sel baskını, heyelan, çığ düşmesi, kuraklık, müsilaj gibi doğa kaynaklı afetlere karşı hazırlıksız ve savunmasız durumdadır. Bu durum ülke-

mizde yıllardır iktidarların beton lobisinin etkisiyle uygulaya geldiği bütünleşik afet yönetim sisteminden uzak, insanı/ekosistemi odağına almayan, arsa ve arazi rantı politikalarına bağlı olarak doğa kaynaklı afet tehlike ve riskleri açısından sorunlu dere yatakları, fay zonlarının üstü, heyelanlı alanları plansız bir şekilde imara ve talana açmasının bir sonucu olduğu görülmektedir. Ülke insanımızın hala, "risk havuzuna" dönüşmüş yaşam alanlarında yaşamak zorunda bırakıldığı, toplumda afet güvenliği farkındalığı konusunda ilerleme sağlanmadığı, kurumlar arası yetki ve sorumluluk ile eşgüdüm ve koordinasyonun bulunmadığı, hazırlanan strateji ve planların işe yaramadığı, afetlerle mücadele etmekle görevli kurumların altyapı, yetişmiş insan gücü ve donanımdan yoksun olduğu, yöneticilerin birçoğunun afet süreçlerinin yönetiminden bihaber ve liyakatten yoksun olduğu yaşanan son yangınlar ile Karadeniz bölgesindeki sel baskını ve heyelanlar sonrası açıkça görülmektedir.

17 Ağustos depreminde görevde olan 57. Hükümetten sonra göreve gelen 9 Hükümet de aynı şeyi yaparak deprem/afet gerçeğini unuttu, unutturdu. İktidarların "İmar Barışı", "Fay Zonları, Dere Yatakları ile Heyelanlı Alanları

Yapılaşmaya Açan Uygulamaları” gibi deprem/afet güvenliğini hiçe sayan uygulamaları ile afet bilincinin son kırıntıları da toplumsal bellekten silinmiş oldu.

Değerli Basın Emekçileri,

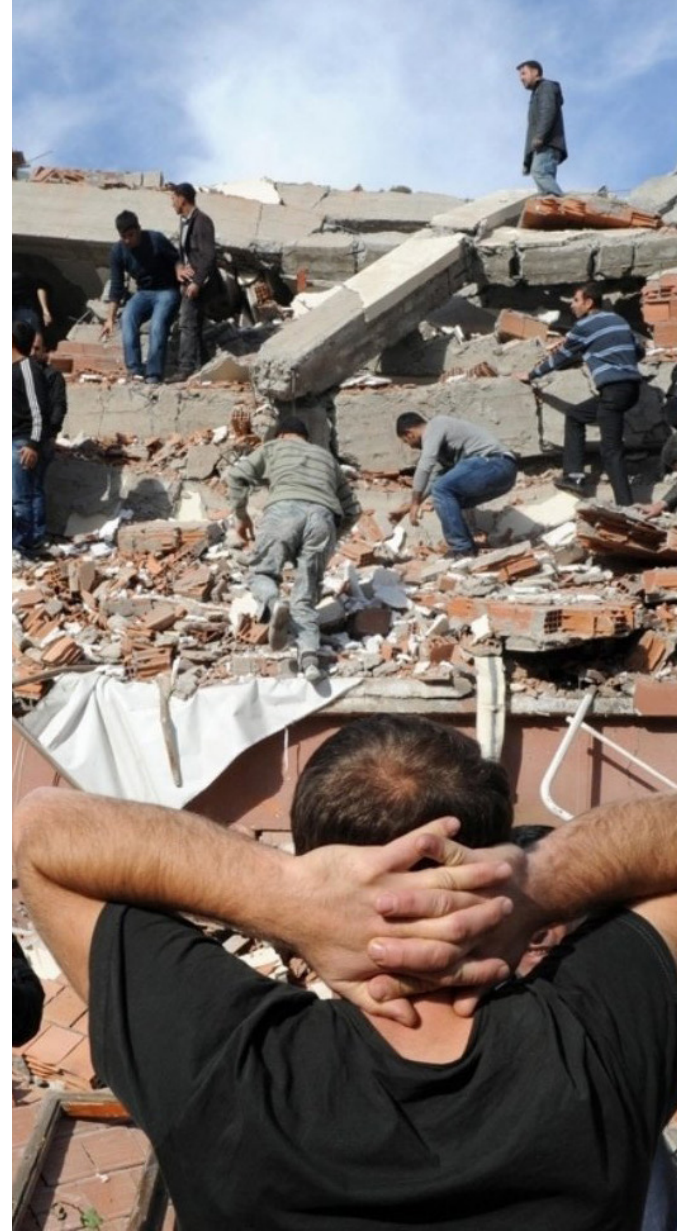
Afetlere karşı savunmasız durumda olan ülkemizde TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası olarak diyoruz ki;

Son günlerde başta Antalya, Muğla, Aydın olmak üzere ülkenin birçok noktasında yaşanan orman yangınları, başta Karadeniz bölgesimiz olmak üzere birçok kentimizde görülen sel baskını ve heyelanlar bizlere bir kez daha göstermektedir ki ülkemiz; “depremler, sel, heyelan, çığ düşmesi, tsunami gibi jeolojik ve hidrolojik afetlerden, yeraltı ve yerüstü yangın afetine, covid-19, Marmara denizinde yaşanan müsilaj gibi biyolojik afetlerden, kuraklık, fırtına, aşırı sıcaklık gibi meteorolojik afetlere” kadar yani “Doğa Kaynaklı Afetlere” karşı savunmasız durumdadır.

Afet; olayın kendisi değil sonucudur; deprem, heyelan, çığ düşmesi, taşkın vb. tehlikeler ile içerisinde yaşadığımız ekonomik, siyasal, sosyal ve kültürel ilişkilerin ve kırılanlıkların bir fonksiyonudur. Bu nedenle afet etkilerine karşı kırılanlıklarımızı azaltmayı hedefleyen, sadece teknik açıdan değil siyasal, ekonomik ve sosyal boyutları güçlendirilmiş politikalar ve planlar hayata geçirilmelidir.

Bu bağlamda;

1-Ülkemizde yaşanabilecek afet ve acil durumlara yönelik tehlike ve risk faktörlerini belirleyerek öncesinde yapılması gereken koruyucu ve önleyici faaliyetler ile afet ve acil durum sırasında yapılması gereken müdahale ve sonrasında yapılması gereken iyileştirme veya yeniden çalışmalarının bütünlüklü olarak ele alınarak değerlendirileceği, güncel bilimsel ve teknik gelişmeler ve ihtiyaçlar ışığında, her görüşten ve kesimden insanın katılımı ile “AFET ŞURASI” ivedilikle toplanmalı; doğa ve insan kaynaklı afetlerin olumsuz etkilerine karşı, afet risk azaltımı ve yönetimi sisteminin inşası için gerekli eylemleri, iş programı ve zaman cetvelini de içeren stratejik planlar oluşturulmalıdır. Bu planların izleme ve değerlendirmesi ilgili

kamu kurumlarının yanı sıra meslek odalarının da yer aldığı bir grup tarafından gerçekleştirilmeli ve kamuoyuna belirli periyotlar da açıklamalar yapılmalıdır.

2-Ülkemizdeki afet risk azaltımı ve yönetimi sisteminin kurulması ve işletilmesi için gerekli çalışmalar katılımcı ve çevreye duyarlılık temelinde sürdürülmelidir. Tüm yönetim düzeylerinde afet risklerinin azaltılması anlayışı ve yönetimi yaygınlaştırılmalı; afet risklerine karşı toplumun her kesiminde bilinç düzeyinin yükseltilmesi hedeflenmeli, bu amaçla ilköğretim düzeyinden başlayarak afetlere karşı bilinç, eğitim programlarının bir parçası haline getirilmelidir.

3-Ülkelerin afet yönetim sistemlerinde, süreci en çok etkileyen unsur siyasi iktidarların

tavru ve kararlarıdır. Bu konulardaki siyasi kararsızlıklar, afet güvenliği kültürüne kayıtsızlık veya süreci sekteye uğratabilecek karar ve uygulamalar geriye gidiş anlamına gelecek; afetlerin önlenebilir bir durum olduğuna dair algının topluma yerleşmesinin önünde engel olacaktır. Bu nedenle biryandan “İmar Barışı” ile “Fay Zonları, Dere Yatakları ile Heyelanlı Alanları Yapılaşmaya Açan Uygulamalar” gibi süreci bölen ve aksatan politikalardan vazgeçilmeli, bir yandan da afet risk azaltımı ve yönetimi sisteminin gerektirdiği yapısal düzenlemeler bir devlet politikası kararlılığında hayata geçirilmeli; sürekli ve sistematik olmalı ve toplumsal farkındalığı artırmalıdır.

4-Kendisi bir yardım yasası olarak, afetlere müdahale hizmetlerini yönetmek amacıyla yaklaşık 62 yıl önce, o günün kentleşme, idari yapılanma, teknoloji ve yaşam koşullarına göre hazırlanmış olan 7269 sayılı “Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun”un günümüz koşullarındaki afet yönetim sisteminin ihtiyaçlarına yanıt vermesi mümkün değildir. Bu yasanın tadilatı yerine risk azaltma odaklı

bütünleşik bir afet yönetiminin ana hatlarını içerecek şekilde düzenlenecek bir çatı yasa altında afet mevzuatı yeniden yapılandırılmalı; diğer ülkelerde de örneğine rastlanan, deprem özelindeki çalışmalara referans olacak bir “FAY YASASI” kazandırılmalı; planlama ve yapılaşma açısından “Diri Fay Haritası”, “Yüzey Faylanması Tehlikesinin Değerlendirilmesi”, “Kuraklık”, “Taşkın Tehlike ve Risk Haritalarının” kullanımı gibi farklı afet türlerine ilişkin tedbirlerin alınmasını sağlayacak alt mevzuat düzenlemeleri acilen gerçekleştirilmelidir.

5- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı başta olmak üzere ilgili Bakanlıkların toplumun ihtiyaçları yerine beton lobisinin istem ve çıkarları yönünde imar, planlama, yapı üretim ve denetim, kentsel dönüşüm, çevre, orman, tabiat varlıkları koruma gibi kanunlarda yaptıkları değişikliklerle, kentlerimiz doğa kaynaklı afetlere karşı korumasız hale getirilmiş, her depremde veya taşkında daha fazla insanımızı kaybeder hale gelinmiştir. Bu kapsamda Afet mevzuatı yeniden yapılandırılırken “İmar, Yapı Üretim ve Denetim, Çevre, Orman, Mera, Tabiat Varlıkları Koruma Kanunları” yeniden yapılandı-

rılmalı; imar, yapı üretim ve denetim ile afet mevzuatı arasındaki kopukluk giderilerek risk azaltma odaklı bütünleşik afet yönetim sistemi içerisinde birbirine entegre olarak çalışır hale getirilmelidir. Bu kapsamda DSİ Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan “Taşkın Tehlike ve Risk Haritaları” imar mevzuatının bir parçası haline getirilmeli, yüksek taşkın riski bulunan alanlar imar planlarına işlenerek bu alanlar yapı üretimine kapatılmalıdır.

6-Mevcut afet yönetim yapısı içinde, afet yönetiminin her aşamasındaki (risk ve zarar azaltma, hazırlık, müdahale ve iyileştirme) görev, yetki ve sorumluluklar arasında akılcı dengeler, rol ve görev dağılımları oluşturulmalı; etkili ve verimli bir yönetim yapısı geliştirilmelidir. Bu nedenle risk azaltma odaklı afet yönetim sisteminin kurumsal yapılanması yeniden düzenlenmeli; halen bir bakanlığa bağlı başkanlık konumunda faaliyetlerini sürdüren Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığının “eşgüdüm merkezi” olması, Deprem Araştırma Daire Başkanlığının tüm gelişmiş ülkelerde olduğu gibi MTA Genel Müdürlüğü’ne bağlanması ile sağlanmalıdır.

Yine bu kapsamda büyükşehir belediyeleri başta olmak üzere yerel idarelerin organizasyon yapısında acilen değişikliğe gidilerek bünyelerinde AFET DAİRE BAŞKANLIKLARI kurulmalı, İtfaiye Daire Başkanlıklarının görev, yetki ve sorumlukları genişletilerek yangınlar dahil tüm afet türlerine “müdahale” edebilecek kapasiteye ulaştırılmalıdır. Ayrıca yerel idarelerin afet sonrası yardım, iyileştirme ve yeniden inşa süreçlerinde ki sorumlukları artırılmalıdır.

7-Deprem, taşkın, çığ düşmesi, heyelan vb. her afet durumunda ortaya çıkan tablo aynıdır; afeti meydana getiren koşulların bir parçası olan “kalitesiz yapı stoku” olduğu gerçeğidir. 6306 sayılı “Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun” kapsamında yapılan kentsel dönüşüm projeleri, ülkenin 24 kenti, 80’ni aşkın ilçesi, 502’i aşkın köyünün doğrudan fay hattı ve zonları üstüne oturduğu, taşkın riski yüksek alanlar ile heyelanlı alanlar üzerinde çok sayıda yerleşim biriminin bulunduğu gerçeğinden hareketle ülkenin afet/deprem öncelikleri dikkate alınarak hayata

geçirilmesi sağlanmalı; ekonomik teşvikler dahil yapı stokunun afetlere karşı dayanıklılığını sağlamak üzere güçlendirilmesi ve yenilenmesi için tedbirler geliştirilmeli ve afetlere dayanıklı yapı stoku oluşturulmalıdır.

8-Ülkemizde sadece deprem için değil heyelan, çığ düşmesi, su baskını, obruklar, tıbbi jeolojik riskler, yangınlar gibi tüm afet tehlike türlerine yönelik olarak tehlike ve risk haritası üretimi hızlandırılmalı; bu haritaların üretimi konusunda ilgili kurumlar ve üniversiteler teşvik edilmeli, ülke insanının kullanımına ücretsiz sunulmalı ve bu haritaların planlama ve uygulama süreçlerinin bir parçası haline getirilmesi sağlanmalıdır.

9-Ülkemizde bütünleşik afet yönetim sisteminin gelişmesini esas alan “jeolojik ve hidrolojik, meteorolojik, biyolojik, yangın ve kozmik afet türlerine” ilişkin özel araştırmalar ve projeler teşvik edilmeli, bu konuda yetişmiş insan kaynağının geliştirilmesi çalışmalarına ağırlık verilmelidir. Bu amaçla TUBİTAK, üniversiteler ve ilgili kamu kurumları tarafından acilen ortak çalışma başlatılmalıdır.

10-Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’nın asıl amacından sapmış düzenleme ve uygulamaları sonucunda; vatandaştan ücretini peşin alan ancak karşılığında başta zemin ve temel etütleri olmak üzere “etüt ve projelerin” izleme, kontrol ve denetim faaliyetini yerine getiremeyen “yapı denetim sistemi” uygulamalarından vazgeçilmeli, etüt ve projelerin hazırlanması ile yapı üretim süreçlerinin tamamının fenni mesul yapı denetim firmaları tarafından yapıldığı bir sistem kurulmalıdır.

Yine Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca 4708 sayılı yasada değişiklik yapılarak aktif fay zonları, dere yatakları, taşkın, heyelan ve kaya düşmesi sınırları içinde yer alan alanlar içindeki yapılar için proje müellifliği, şantiye şefliği veya fenni mesuliyet üstelenen mühendis ve mimarlara yönelik caydırıcı işlemlerin tesis edilmesini sağlayacak düzenlemeler yapılmalıdır.

11-Belediyeler tarafından gelir kaynağı haline dönüştürülen yapı ruhsat harçları, amacına uygun olarak sağlıklı ve afet/depremlere karşı

dirençli yapıların yapılmasını sağlayacak, etüt ve projelerin yerinde denetimini etkin şekilde yerine getirecek personel ve kurumsal altyapının geliştirilmesi amacıyla kullanılmalıdır.

12-634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu, 2644 sayılı Tapu Kanunu, 6305 sayılı Afet Sigortaları Kanunu, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda değişiklik yapılarak aktif fay hatlarının üstü, dere yatakları, taşkın alanları, heyelan ve kaya düşmesi tehlikesi bulunan alanda yapılacak yapıların alım ve satım işlemlerinin yapılamayacağına ilişkin düzenlemeler gerçekleştirilmiştir.

13- Yaşanan her afetten sonra, barınma ve yaşam alanlarını, işyerlerini kaybeden ve afetten zarar gören yurttaşlarımızın TOKİ tarafından borçlandırılması suretiyle ev veya işyeri yapılması uygulamasından vazgeçilmeli, sağlıklı ve güvenli bir yaşam hakkı ve barınma sorunun temel bir insan hakkı olduğu gerçeğiyle konu yeniden ele alınmalı, afetten zarar gören yurttaşlarımıza ücretsiz barınma olanakları sağlayan düzenlemeler hayata geçirilmelidir.

Sonuç olarak, deprem/afetler karşısında risk havuzu haline gelen yaşam alanlarımızın, afetlere karşı korunması, ülkemiz insanının can ve

mal güvenliğinin sağlanması için gerekli çalışmalara acilen başlanması gerektiğini belirtiyor ve hayata geçirmelerini bekliyoruz.17.08.2021

Saygılarımızla,

TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası

Yönetim Kurulu